

Peder Nielsen Gad, herredsfoged i Bjeverskov herred.

Af Albert Olsen.

I den lokale administration i det 17. århundrede spillede herredsfogden en betydelig rolle. Han ledede forhandlingerne på tinge og udgav herredstingets kendelser, ligesom han i særlig grove kriminelle sager, hvor regeringen skred ind, måtte anholde misdædere, dømme dem »til galge og gren« eller stokke og blokke dem. Dertil kom en del forretninger, som enten han eller ridefogden i forbindelse med lensmanden måtte udføre på kronens vegne, og som for en stor del henhørte under lenene, såsom at undersøge, om klæger fra bønderne over for højt landgilde var berettigede, stævne bønderne til vejegter og fordele arbejdet mellem dem, undersøge, om bønderne hade for mange svin på olden i kongens skove etc. Stillingen som herredsfoged var ingenlunde let. Han måtte være i besiddelse af en vis smidighed for at kunne hævde sig over for lensmanden, der undertiden brugte ham som stødpude, og over for bønderne, der ofte uden grund lod deres vrede og misfornøjelse med forordninger og kendelser gå ud over ham, ligesom han hyppigt måtte stå til regnskab for sine domsafsigelser for landstinget og kongens retterting.¹⁾ Disse forretninger krævede en praktisk juridisk indsigt og dygtighed, som tit gjorde det vanskeligt at finde en dertil egnet »forstandig« mand. Lønningen, en sådan foged oppebar direkte, var forbavsende ringe, der var ingen fast skala, som regel bestod den i, at fogden hade sin gård fri for hoveri og landgilde. Men indirekte gav stillingen dog noget mere, idet de, der på en eller anden måde kom i berøring med administrationen, af regeringen blev foretrukket ved bortfæste af fordelagtige tiender, vist efter principet, den, der skriger højest, får mest, og deres juridiske kundskaber kom dem også på anden måde til nytte, idet den »kloge« mand vel ofte blev rådspurgt af bønderne og vel vidste at gøre sig betalt herfor, og flere af dem sikkert, som jeg i det følgende skal vise om Peder Nielsen Gad, drev prokuratorvirksomhed ved siden af deres forretninger som herredsfoged, vistnok navnlig uden for deres eget herred. Jeg skal her i store træk søge at belyse en sådan fogeds kariere og levned,

¹⁾ Indkomne Breve til Kancelliet.

velagtet og velfornemme mands, Peder Nielsen Gad¹⁾, herredsfoged i Bjeverskov herred.

Peder Gad var født i Alsted by under Sorø klosterlen.²⁾ Hans fader, Niels Gadt, som var vorned, finder vi 1607 i Hyllestrup by.³⁾ Her var han bønderfoged og landstingsrider.⁴⁾ Han har ikke hørt til de dårligststillede, har ikke været nogen forarmet bonde, således viser lensregnskabet, at han havde seks stude gående på en af klostrets enge, og Ringsted klostres regnskab oplyser om, at han har haft en del forretninger med dette kloster, navnlig har han der købt kasserede afkørte postheste. Hans Søn Peder Nielsen Gad er som ung mand kommet i tjeneste på klostret som rejsekarl, 1612 får han af klostret 3 daler 6 skilling for fortæring på adskillige rejser, han da havde været udskikket på i klostrets ærinde⁵⁾. Allerede her kan vi se, der er drift i ham, han har været handelsmand samtidig med at være rejsekarl, idet han samme år sælger to stude til klostret. Som rejsekarl er han vel kommet i forbindelse med lensmanden eller fogden på Ringsted kloster, i al fald træffer vi ham 1613 som keldersvend (= hovmester) der⁶⁾. Keldersvendens gerning kunde være ret betydelig, han havde en del af provianteringen under sig. Omkring 1618 er han oplyst at være keldersvend. Han må ha gjort sig fordelagtig bemærket, idet han forfremmes til ridefoged på klostret og virker som sådan gennem tyverne, indtil han 1631 afløses af Hieronimus Andersen. Stillingen som ridefoged på klostret var lærerig og meget betroet, han udførte en stor del af de løbende forretninger i lensmandens navn og erhvervede sig navnlig et udmærket kendskab til øksenhandel, idet kongen hvert år i lenet lod opkøbe et større antal øksne, som om vinteren skulde staldfodres på hans ladegårde i Vordingborg len, og købet af disse stude påhvilede Peder Gad. For at være ridefoged påkrævedes en vis hårdhændethed over for bønderne, den har Peder Gad da heller ikke manglet, således klager 1625 en bonde i Kværkeby over, at ridefogden forfølger og foruretter ham.⁷⁾ Som ridefoged opnår han, den vornede bondesøn, sin første begunstigelse, idet han 1623 ved et

¹⁾ Den egentlige form er ikke Gad, men Gadt, således kaldes hans fader.

²⁾ Personalhistorisk Tidsskrift 6, II, 214.

³⁾ Sorø klostres lensregnskaber 1607. R. A.

⁴⁾ ibid. 1611.

⁵⁾ ibid. 1612.

⁶⁾ Ringsted klostres lensregnskaber 1613. Hvor i det følgende ingen anden kildeangivelse findes, er det dette klostres regnskaber, der er benyttede.

⁷⁾ Sjællandske Tegnelse. 7/1 1625.

åbent brev får frihed for sit fødested og ret til at bygge og bo andetsteds.¹⁾ Efter at ha trukket sig tilbage fra sin ridefogedbestilling, lever han på sine fæstegårde i Aarløse. 1632 træder han atter offentlig frem. 5. November 1632 pålægges det ham »herefter aarligenn och indtill Vi anderledis tilsigendis vorder« til hofholdningens fornødenhed at indkøbe »huis Slagtefæ Vi behøffuer«, som betaling for sin ulejlighed får han sine gårde fri for al egt, arbeid og al anden hoveri »huad det och vere kand«²⁾. Imidlertid vil lensmanden på Ringsted kloster tvinge ham til brødbagning og sætter ham under tiltale, da han nægter at gå ind herpå. Spørgsmålet løser sig dog naturligt derved, at han netop nu blir udnævnt til herredsfoged. Der skulde udnævnes en ny herredsfoged i det tilstodende, under Tryggevælde len henhørende Bjeverskov herred. Lensmanden på Tryggevælde Tygge Brahe kan ikke finde en i herredet boende dertil tilstrækkelig kvalificeret mand, og Peder Gad blir da den, valget falder på, »efterdi han ikke bor langt fra herredet«. Det var kun rimeligt, at man henvendte sig til ham, der gennem sin gerning på klostret og sin virksomhed som handelsmand havde erhvervet sig et udsyn, som var større end de fleste andre bønders. For sin umage som herredsfoged får han friheden for hoveri for den gård, han bebor, og den, han har i fæste og brug, bekræftede, og nu fremhæves udtrykkelig, at han også skal være fri for brødbagen, men svare skatter og landgilde i rette tid.³⁾ Det var jo en ret ringe godtgørelse for herredsfogedforretningen. Peder Gad har da heller ikke været tilfreds hermed og opnår da også året efter at kortes landgildet for de 2 gårde i sin embedslønning.⁴⁾ Landgildet for gårdene var: 3 rdlr. 6 sk., 5 pund byg,⁵⁾ 9 tonder 2 skæpper havre, 2 lam, 2 gæs og 8 hons.

Vil man ha et billede af den arbejdsomme og fremadstræbende mand, kan man gå ud fra hans fæstegård i Aarløse. Den er det centrale i hans virken, uden om den følger han stykke efter stykke, efterhaanden som han lægger mere jord under sin plov. Han begynder med 1617 at fæste Jep Bondes gård i Aarløse og en eng sammesteds, samt 2 små kirkejorder, der hørte til Terslev kirke. Hele hans stræben går nu ud på med gården i Aarløse som midtpunkt at samle sig et større jordareal, at blive »jorddrot« efter sine små forhold. Til sin egen gård følger han snart efter en anden af klostrets fæstegårde i Aarløse, erhverver sig 1620 en

¹⁾ P. T. 6, II, 214.

²⁾ Sjællandske Registre. ⁵/₁₁ 1632.

³⁾ Sjæl. Tegn. ¹⁰/₄ 1633.

⁴⁾ Sjæl. Registre ²¹/₇ 1634.

⁵⁾ 1 pund — 24 skepper.

halv selvejergård i Førslev og fæster et gadehus i Terslev. 1627 fæster han et jordsmon i et hans egen jord tilstødende overdrev mod selv at indgrave og lukke det og årlig deraf at gi 1 otting smør i landgilde. Senere fæster han til forskellige tider endnu et hus i Terslev samt 2 enge i Bedsted og Slimmingeore og 1636 af klostret endnu et stykke øde jord, efter hans revers lydelse på 8 eller 10 skepper boghvedesød og et eller to læs eng mod deraf årlig at gi 5 rigsdaler i landgilde. Samme år er han så heldig at erhverve sig en kirketienste, som fru Birgitte Skave tilforn havde haft i fæste, hvormed fulgte en enghave, som stødte lige op til det stykke overdrev, han 1627 havde fået lov at indelukke, og 5 gadehuse i Terslev, mod deraf årlig at svare et pund byg.¹⁾ Dermed er hans begær efter jord dog ingenlunde stillet. 1637 »an-
nammer« lensmanden af en part bønder, deriblandt Peder Gad, en højere landgilde, fordi de uden forlov, men vist uden at denne forbedring af klostrets jordebog er blevet taget dem særlig ilde op, hade ryddet et stykke jord for tjørne og el og taget jorden under plov og derved fået deres sæd forbedret; Peder Gad må lade sit landgilde forhøje med én tønne byg årlig. 1643 fæster han nok et stykke jord på Aarløse mark, 1644 rydder han atter uden forlov et stykke jord på bymarken for tjørn og el og fæster yderligere et stykke jord i Aarløse mod at indgrave og lukke det. For disse jordestykker må han årlig gi 2 tønner byg. I den del af Terslev, som hørte under Tryggevælde len, fæster han et stykke eng kaldet Munkeskovsindtæppe mod 1 rdlr. årlig landgilde.²⁾ Desuden skaffer han sig flere kirkejorder og tiender og erhverver sig selvejendom, hvorom senere. Sine rettigheder våger han strengt over, får således en bonde i Aarløse dømt for ulovlig træhugst i en af sine vange.

Foruden at passe sine egne jorder har han haft tid at deltage i administrationen af et helt gods, idet han mellem 1635 og 1638 er kommet i forbindelse med Frants Lykke på Gisselfeld, hvor han virkede en tid som ridefoged³⁾. Det var netop i de år, Frants Lykke ved store køb af bøndergods samlede så megen jord om Gisselfeld, at godset næsten blev lige så stort, som det var på Peder Okses tid. I disse store køb har han taget aktiv del, hans juridiske indsigt har her været ham til nytte ved den lovformelige afslutning af forretningerne; således ordner han 1638 på Frants Lykkes vegne købet af én af fru Margrete Krabbes gårde i Tjære-

¹⁾ Sjæl. Tegn. ²³/₂ 1636.

²⁾ Tryggevælde lens jordebog 1661. R. A.

³⁾ En pakke i Rigsarkivet, Topografisk Samling C. kaldet: Gisselfeld Godsarkiv 1552—1650—1635 optræder Poul Baltser som Frants Lykkes fuldmægtig, 1638 Peder Gad.

by og gav sit herskab gode råd med hensyn til, hvad de burde købe, et sådant brev angående købet af en gård i Spragelse fra ham til Frants Lykke findes i Gisselfeld godsarkiv.¹⁾ Men han har haft tid at beskæftige sig med meget andet. Sin kendskab til lov og ret har han benyttet til at drive prokuratorvirksomhed. 1635 ordner han en sag for Niels Jørgensen i Aarløse om lejemål, 1638 en lignende sag for Karsten Sørensen, forrige landstingsskriver på Sjælland, 1639 en sag for Niels Degn i Sigersted, som uden forlov havde haft seks stude gående på kongens enemærker, 1643 fører han for Frants Lykke en sag for Helsingør byting,²⁾ ligesom Ringsted herreds tingbøger viser, at han i dette herred har haft et meget betydelig antal sager at føre for andre, men her møder han sjældent personlig, men sender sin fuldmægtig Peder Peder- sen. Tingbogen 1640³⁾ gir os særlig værdifulde bidrag til en karakteristik af Peder Gad. Først fortæller den os, at Christian Jacobsen, barnefødt i Nordrup præstegård, har måttet afstå sin mødrearv til Peder Gad for gæld, og at Hans Jørgensen i Ortved er blevet dømt til at betale ham 20½ rdlr. Dernæst lader han dette år en del gammel gæld, indskrevet i hans regnskabsbøger, forelægge tinget, debitorerne afhøre og tar tingsvidner derpå. En lang liste over debitorerne viser, at han har haft en hel del bønder i c. 2 miles omkreds i lommen, og at han i udstrakt målestok har lånt bønder, der var i trang, rede penge, såvel større som ganske små beløb, køer, kedler, heste, korn til udsæd etc. mod at beregne sig en rente for sin villighed på godt 6 pCt. Og nu får vi ogsaa forklaringen på, hvad han har brugt sine mange vange og overdrev til, idet vi kan se, at han, foruden at købe stude til kongen, selv har drevet en omfattende studehandel, foruden handel med sit korn og de mange svin, han havde gående på olden i Ringsted klosters skove. 1646 har han 71 stude på vinterfodring hos fru Karen Ahlefeldt på Bregentved, 1648 100 stude sammesteds. Studene solgte han til Steffen Rodes enke i København. Hendes regnskabsbog er bevaret⁴⁾, og den gir os gode oplysninger om Peder Gads evner som handelsmand. Under krigsårene havde man udmøntet dårlig mønt, de såkaldte Ulfeldske marker, som det var vanskelig for regeringen at holde kursen oppe på. Peder Gad modtager dem kun mod en opgæld, der reducerer dem til $\frac{3}{4}$ af det, de officielt lød på. Det har givet ham god gevinst at handle med stude. Indkøbsprisen var for gode sjællandske græsøksne c. 18 rdlr.

¹⁾ Rasmussen: Optegnelser om Gisselfeld 90—91.

²⁾ Pakken Gisselfeld Godsarkiv.

³⁾ Tingbog 1640 for Ringsted herred. Landsarkivet.

⁴⁾ Gammel kgl. Samling i Kongel. Bibliotek. Folio 992.

pr. par.¹⁾ Peder Gad fik for dem 29 rdlr. pr. par. Prisen, man på herregårdene tog for vinterfodring, var 4 rdlr. pr. par.²⁾ Peder Gads nettofortjeneste har da været c. 7 rdlr. pr. par, for de 100 stude da 350 rdlr. + 45 rdlr. i rente for den tid, der gik, før han fik sine penge. Han har sikkert haft en del andre forretninger foruden de omtalte, ialfald stod han i fast forretningsforbindelse med en af københavns storkøbmænd, den bekendte Daniel Knap. Desuden lånte han penge ud til adelige. Margrete Laxmand og Rønnow Bille var hans debitorer, kongen havde han forstrakt med 378 lod sølv, og da Kaj Lykkes gods blev beslaglagt, fandt man i en skuffe i hans gård i København copierne af 3 obligationer, udstedte af ham til Peder Gad, lydende på 2000, 500 og 176 rdlr. samt rentekvitteringer for flere år.³⁾ I fyrerne må han allerede være anset for at være en formuende mand, idet lenssskriveren på Roskildegård, Søren Rasmussen blev ansat mod Peder Gads kaution, da Søren Rasmussen, efter 3 års forløb »disuerre« havde underslæb i sine regnskaber, måtte Peder Gad dække dette, men hade dog sørget for at få dækning og fik arrest på skriverens gods i Roskilde og hans gård i København, som proviantskriver Morten Mikkelsen iboede.⁴⁾ Senest 1655, da Frants Lykke døde, har han trukket sig tilbage som ridefoged på Gisselfeld⁵⁾. Imidlertid har den arbejdsomme mand, der nu må ha været i treserne, ikke helt trukket sig tilbage til privatlivets fred. I Kaj Lykkes bo fandt man et regnskab mellem ham og Peder Gad om køb og lånte penge; han har altsaa været dennes juridiske konsulent, og jordebøgerne af 1661 viser, at han har haft en lignende stilling for fru Berete Vind. Han har også været en anset mand. Som eneste herredsfoged blev han medlem af den første lovkommission, som 1661 blev nedsat, og som gjorde forarbejderne til Christian V's danske lov.⁶⁾ Dette må ha været Peder Gad en hædrende afslutning og anerkendelse af sit livs arbejde; han får imidlertid ikke taget videre del i kommissionsarbejdet, idet han allerede dør i 1663.

Ved kongelige Missiver af $28/9$ 1660, $10/1$ 1661 og $4/7$ 1662 blev det befalet at optage jordebøger landet over. Dette er kort

¹⁾ Fredericia: Adelsvældens sidste Dage. 58.

²⁾ Kommissionen af 4. S. 1661 ang. Konfiskationen af Kaj Lykkes Gods og Midler II B 156. R. A.

³⁾ Generalfiskal Søren Kornerups efterladte Papirer i Rigsarkivet. Fortegnelse Nr. 552—59.

⁴⁾ Sjæll. Registre $14/11$ 1647.

⁵⁾ Kommissionen ang. Kaj Lykkes. II B. Eskild Nielsen nævnes da som ridefoged.

⁶⁾ Secher og Støckel: Forarbejderne til Chr. V's Lov. I, 3. Aars-tallet for hans død er der urigtigt angivet til 1665.

for Peder Gads død, og de gir en samlet oversigt over, hvad den vornede bøndesøn og forhenværende rejsekarl hade nået at samle sig af jordegods. Han ejede da i Bjerrede Hans Pedersens gård, Søren Mortensens i Hadstrup, Niels Pedersens i Terslev, 2 parter af en selvejergård i Tjæreby, hvoraf den tredje hørte til Gisselfeld, samt et stykke af en selvejergård i Førslev, ialt 7 tdr. $2\frac{1}{2}$ skp. hartkorn, »rigtig Summarum aff dete mit Ringe goods och Egenomb Udi bem. Ringstedherred och Læhn, huilcked Jeg bekien- der med Eigen Haannd och Zingnette. Actum Aarløse d. 20. Augusti, Anno 1662«¹⁾, i Bjeverskov herred følgende gårde: Ole Møllers i Hejnerup og Knud Møllers, Gregers Sivertsens, Sivert Sivertsens, Jep Ladefogeds og Jesper Nielsens i Gørslev, ialt 41 tdr. 5 skp. $1\frac{1}{2}$ fjk. hartkorn²⁾. Ialt på Sjælland af ejendom 49 tdr. $11\frac{1}{2}$ skp. $1\frac{1}{2}$ fjk. hartkorn. I Jylland ejede han gården Estruplund, som han af kommissarerne i Kaj Lykkes bo fik ud- lagt for 2514 rdlr., som han havde tilgode af Kaj Lykke,³⁾ det var c. 50 tdr. hartkorn, hans jordejendom beløb sig derved i det hele til c. 100 tdr. hartkorn. I pantegods havde han af Førslevgaard, som tilhørte fru Margrete Laxmand, 2 gårde og et gadehus i Lyderslev og Havelev, ialt 8 tdr. $1\frac{1}{2}$ skp. hartkorn⁴⁾. Desuden havde han i Ringsted herred hørende til en kirketiende en gård i Hadstrup og en i Terslev, »disse forn. twende smågårde hafr jeg bekomet til Udleg i min betaling aff Sal. Rønnow Billes børns goods. Effter Commissariens Skiødesformelding«, dertil ligeledes kirke- gods, hørende til en kirketiende, et gadehus i Ortved, 2 agre (fællede og vang) på Aarløse mark, en enghave i Terslev med 7 huse og adskillige små kirkejorder og jord på ødemark, ialt 9 tdr. $11\frac{1}{2}$ skp. $\frac{2}{3}$ fjk. hartkorn.⁵⁾ I Aarløse havde han sine 2 gårde og vange under Ringsted kloster i fæste samt engen i Terslev under Tryggevalde len. Det må ha beløbet sig til over 35 tdr. hartkorn.⁶⁾ For sin umage som ridefoged på Gisselfeld havde han i livfæste et boel og en gård i Reinemark by i Dalby sogn, ialt $13\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn.⁷⁾ Fra 1617—1662 har han altså fra en ringe begyndelse arbejdet sig frem til at være i besiddelse af en ud- strakt jordejendom og uden om eller i forbindelse med denne

¹⁾ Jordebog for Møen-Roskilde i henhold til anførte missiver. R. A.

²⁾ Jordebog for Søllemarksgård-Vordingborg.

³⁾ Trap Danmark IV 919.

⁴⁾ Jordebog for Egede-Førslev.

⁵⁾ ibid.

⁶⁾ Omregnet efter landgilde 1 tønne rug eller byg = 1 td. hartkorn, 1 td. smør = 12 tdr., 1 lam = 1 skæppe, 4 høns eller 2 gæs = 1 skæppe, 2 tønner havre = 1 td., 2 mark landgilde = 1 td.

⁷⁾ Laursen: Kronens Skøder II, 333.

samlet det ene fæste og kirkejord efter det andet, så det på grænsen mellem Ringsted og Tryggevalde len dannede et helt lille godskompleks.

Peder Gad var to gange gift og havde seks sønner og en datter. Sin familie sørgede han godt for. 1641 får han frihed for sine sønner, og dem, han senere måtte få, til at bygge og bo, hvor de vilde, overalt på Sjælland¹⁾, 1647 udvides det til at gælde for hele riget, mod at han, efter hans egen erbydelse, derfor gav kongen de 378 lod sølv, han havde forstrakt kongen med, samt et brev på 100 rdlr.²⁾ Sønnerne her han sat godt i gang, de bliver præster og herregårdsforpagtere og selvejende bønder. Således havde en af sønnerne, den senere herredsfoged i Hammer herred Jacob Gad i Kjøng 26 tdr. hartkorn inden faderens død som selvejsendoms.³⁾ To af dem, Tyge og Knud får jorden i Gørslev, Knud fortsætter i faderens spor med at fæste tiender.⁴⁾ 7. August 1663 skriver en af sønnerne i nogle jordebogsangivelser »min Sal. fader«, Peder Gad er da død i dette år, idet hans egne optegnelser findes fra 1662. Moderen Hilleborg gifter sig senere igen, og en af sønnerne afstår sin arvepart til stedfaderen for 2000 Rigsdaler. Efter dagældende arveregler kan Peder Gads formue ha belobet sig til c. 30,000 rigsdaler, en sum penge, som meget nær svarer til en kvart million kroner, hvad der må kaldes et beundringsværdigt resultat for en vordet bondeson. Der findes i Gørslev kirke et maleri af Peder Gad.⁵⁾ Hans udseende er ikke just behageligt, ansigtet er ret groftskåret, barsk og skægget, øjnene snu og kloge, det hele præget af energi og dygtighed, svarende til det billede, jeg med tørre tal og fakta har forsøgt at tegne af ham.

Det 17. århundrede betegner i det store og hele en nedgang i social og økonomisk henseende for den danske bondestand. Der er dog en del, der som Peder Gad »gør springet« og vinder frem i velstand og anseelse. Man kan særlig søge dem blandt de bønder, der som fogder eller på anden vis tog del i datidens offentlige eller økonomiske liv. Deres eneste adkomst til at komme frem var deres dygtighed. Allerede derved havde de handicap'et de andre bønder, deres stilling i det offentlige liv gav dem en yderligere fordel, idet de fik deres gårde fri for landgilde og et stadigt voksende hoveri. Dette betød uhyre meget for en mand, der stod på bar grund. Forstod de så, som rejsekarlen Peder Gad, der

¹⁾ Sjæl. Registre. 13/8 1641.

²⁾ Sjæl. Registre. 14/4 1647.

³⁾ Jordebog for Søllemarksgård.

⁴⁾ ibd. Om børnene se forøvrigt P. T. 6 II 215—16, om descendenterne Hauch-Fausbøll: Slægthåndbogen.

⁵⁾ P. T. 6, II, 213 findes det gengivet.

begyndte med at sælge to stude, at arbejde med de små midler, der derved gaves dem i hænde, var vejen dem åben, idet der var gode handelsmuligheder og høje priser på landbrugsprodukter, i al fald i århundredets første halvdel; de bånd, en snæver merkantil statspolitik lægger dem i vejen, sprænger de stadigt og let; intet under da, at datidens lovgivning, recesserne og de åbne breve, også har en særlig bråd rettet mod disse fogder, der alle lovbud tiltrods drev forprang og omgik forordningerne. En sådan type er Peder Gad, der begyndte med 2 stude og endte med at ha 100 på stald. En del senere patriciske slægter kan søge deres stamfader blandt den type mænd, Peder Gad tilhørte, og kan være mindst ligesaa stolte af denne stamfader, der sled sig frem, som adelsslægter er det af den ane, der vandt frem ved dygtighed i felten eller ved kongegunst.
